

Fördubbla antalet poliser till år 2010

Poliser på Stockholms gator! Därtill en helgkväll!

Poliserna syntes inte bara i Kungsträdgården, där de höll demonstration på fredagseftermiddagen till förmån för bättre bemanning. De fortsatte med organiserat polisarbete på fredagskvällen, utan betalning och i betydligt större skala än normalt.

Tre erfarenheter rapporterar Stockholmspolisen efteråt:

1. Allmänhetens uppskattning var stor. Polisen kunde arbeta så som det är tänkt: röra sig ute bland folk, ha tid att tala med människor, kolla läget med affärsinnehavare och restauratörer, finnas som fisken i vattnet. Uppskattningen är ömsesidig. Att möta gensvar och få arbeta positivt höjer arbetsglädje och motivation hos polisen, samtidigt som polisens synlighet lyfter tilliten hos allmänheten.
2. Polisen kunde genast ta itu med anmälningar, sända en patrull när något hände. Normalt samlas ärenden på hög under en helg. Utreda får man göra efter helgen. Många händelser som kallar på polis passerar utan att polis kommer. »Gör nu« får vi alla lära oss i kurser om hur man höjer sin dagliga effektivitet; att skjuta på ärenden flerdubblar mödan, också genom att lägga dåligt samvete till fördröjd tid. Detta gäller i ännu högre grad i polisverksamhet, där allt blir enklare och bättre om det kan göras genast.
3. Föreställningen om en stor polissatsning dämpade stök hela fredagsnatten. Extrainsatsen upphörde visserligen vid

22-tiden. Som bekant pågår nattlivet i Stockholm en fredag något längre än så. Men redan den allmänna bilden att extra många poliser var i farten gjorde fredagsnatten ovanligt lugn, trots att det var helgen efter löneutbetalning då extra alkoholbruk regelmässigt skapar extra elände.

»Så här borde det vara jämt«, var en vanlig kommentar bland stockholmare i gemen. Men många, synliga, patrullerande poliser i stan är inte det normala utan ett undantag. Varför?

Det finns mycket att gräva i för den kommission som nu borde tillsättas för att undersöka varför samma närpolisreform som blivit en succé i bland annat New York havererat i Stockholm:

- Hur inverkar arbetstidsavtal som kom till under år av höga marginalskatter, då värdet av en extra ledig timma var betydligt större än betalningen för en arbetad timma? Enligt Rikspolisstyrelsens statistik är förläggningen av polisarbete i framför allt Stockholm fortfarande anmärkningsvärt skild från de tider då polisenärvaro är särskilt viktig.
- Varför finns det inget fungerande data- och statistiksystem, trots att alla vet att detta är en kärnpunkt i vad som gjort framgången för New York-modellen? Om det är något en svensk myndighet borde klara så är det väl att organisera snabb och relevant statistik som man kan anpassa analys och insatser efter.
- Är den kommunala maktlösheten bra? Visserligen framträder borgarrådet Kristina Axén Olin (m) som »ordförande i polisstyrelsen i Stockholms län« (debattartikel på SvD Brännpunkt fredag). Men vilken är hennes makt över polisorganisationen i förhållande till styrningen från Rikspolisstyrelsen, länsstyrelsen och länspolismästaren? Linjerna ter sig diffusa. En viktig drivkraft bakom framgången i New

York är att polisen lyder under den folkvalde borgmästaren och att denne inte kan bli omvald om han misslyckas med stadens ordning.

- Var det bra att de civilanställda försvann? När jag samtalade häromveckan med poliskapten James K Rogers på New York-polisens centrala stab sade han – närmast som en självklarhet – »och så ersätter vi polismän med civilanställda överallt där det går«. Polismän ska framför allt utnyttjas till det bara de kan, som att skapa lugn och auktoritet. Inte bara att New York har dubbelt så många poliser per 100 000 invånare som Stockholm. Dubbelt så hög andel av polismännen befinner sig därtill ute bland allmänheten. Många fotpatrullerar. Alltför många cyklar. Cykelpolisen är en ny stor kår, ytterst synlig och rörlig på stan.

Men man kommer inte ifrån att storleken också har betydelse. Närpolisen är nu nere i ungefär hälften av vad den borde vara enligt beslut och planer. Den rycks därtill sönder av kommenteringar till fotbollsmatcher med mera. Och de alltför små resurserna speglar inte att någon annan del av organisationen fått för mycket. Som Kristina Axén Olin konstaterar brister det även i andra delar av organisationen. Den grova organiserade kriminaliteten måste bekämpas med specialiserade team. Schengenavtalets gränskontroller kräver enligt borgarrådet en extra arbetsinsats motsvarande 400 tjänster av Stockholmspolis.

Närpolisen har fördomar att slåss med inom övriga delar av polisen, där många tror att den syftar till ett naivt gullegullande med dagisbarn i namn av »brottsförebyggande«. Om därtill resursbrist hos kriminalpolis med mera kan skyllas på närpolisreformen försvinner all samling kring reformen.

»Man har inte ställt frågor om tryggheten i vardagliga sam-

manhang«, skrev länsstyrelsens utredare i det arbete som ledde fram till Stockholms närpolisreform. »Hur är det att vara äldre pensionär på förortsbussarna sena lördagskvällar? Får kunderna gå fredade för A-laget i köpcentrum? Är tolvåringarna rädda för mobbning inför högstadiestarten? Vågar föräldrarna låta sina tonåringar gå på ungdomsgården? Håller sig kvinnorna borta från eljusspåret på grund av överfallsrisk? Tiger butikspersonalen om snatterier för att slippa trakasserier? Varför vill inte 'hyggliga' människor passera genom parken efter mörkrets inbrott?«

Utredaren fortsätter: »Inriktningen på trygghet är ett tydligt budskap till polisen: Alla i samhället behöver er! ... Alla medborgare har rätt till polisen som auktoritet, normbildare, pådrivare och proffs för att få bukt med den vardagsbetonade brottsligheten, som är den helt dominerande, och andra störningar som inkräktar på livskvaliteten.«

Så var det tänkt och bevisligen möjligt. Men så har det inte blivit. Som ett element för att det ska bli som det var tänkt borde antalet poliser fördubblas, från 4 000 till 8 000 i Stockholmsregionen. Det är inte det enda som behöver göras (se punkterna ovan). Förslaget bygger heller inte på tron att polisen är den enda kraft som bidrar till ordning och trivsel i samhället.

Men en polis som finns tillgänglig och motiverad fungerar som en katalysator för de goda krafterna. Medborgarna vågar komma ut, även sena kvällar. Affärsinnehavare, bostadsrättsföreningar och andra finner det meningsfullt att tipsa polisen, samarbeta med polisen, därför att de börjar tro att det leder till någonting.

Alternativa former för skydd – som gäng och maffia, men även privata vaktbolags sämre utbildade ordningsvakter – tappar marknad till förmån för den insats demokratin tillhanda-

håller. En tillit som växer återerövrar staden, medan en rädsla som stegras leder till att många drar sig tillbaka för ondska och förfall.

Med en ny ekonomi av budgetöverskott tävlar partier nu om att lova höjda procenttal i bidragssystem eller sänkta allmänna skatter. Finns det ingen politisk kraft som vill lansera ett annat huvudbudskap? Det skulle lyda »Renovera statens grund«: insatserna för forskning och skola, skyddet för rätten och tryggheten!

28 november 1999